

UZASADNIENIE

wyroku wydanego w sprawie o sygn. II Ko. 839/15

Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

Pełnomocnik M. i S. C. (1) wniósł o zasądzenie na rzecz jego mandantów kwot po 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdy wynikłe z powodu wykonywania wobec nich środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji oraz połączonego z nimi zakazu kontaktowania się z dziećmi, który był stosowany w sprawie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim – ostatecznie – o sygn. II K. 45/15. W uzasadnieniu wskazał, że działanie organów ścigania w stosunku do jego mandantów było co najmniej nieobiektywne, a wręcz stronnicze, czego dowodem jest wydany w stosunku do nich wyrok uniewinniający. Z uwagi na zainteresowanie mediów toczącym się postępowaniem M. i S. C. (1) czuli się izolowani od społeczeństwa, doznawali nieprzyjemności poprzez wytykanie palcami, wyzwiska, wulgarne komentarze w Internecie. W ocenie wnioskodawcy treść zarzutów i zasięg ich rozpowszechnienia oraz intensywność negatywnych przeżyć psychicznych i poczucia krzywdy, a także pełnione przez nich role społeczne i doniosłość naruszenia ich dobrego imienia uzasadniają roszczenie przedstawione we wniosku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. i S. C. (1) zamieszkują we wsi Ł., w gminie S., w powiecie s. (...) w woj. (...). Mają pięcioro dzieci: I. ur. (...), O. ur. (...), P. ur. (...), J. ur. (...) oraz K. ur. (...) Małżonkowie postanowieniem Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie III RNsm. 65/04 sprawowali nad dziećmi władzę rodzicielską ograniczoną nadzorem kuratora sądowego. Postępowanie opiekuńcze zostało umorzone w dniu 29 kwietnia 2008 r. gdyż Nie byli karani sądownie. Od września 2011 r. wszystkie dzieci – z uwagi na obowiązek szkolny – zamieszkiwały przez okres od poniedziałku do piątku w internacie przy Ośrodku (...) w S. (...). Do domu przyjeżdżały jedynie na weekendy oraz święta i inne okresy wolne od nauki.

dowód: zeznania M. C. k. 77-78 akt,

zeznania S. C. k. 76-77 akt,

dokumentacja z II Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich w sprawie III RNsm. 65/04 k. 66-76, 456-459, 470, 478 akt II K. 45/15,

informacja z Krajowego Rejestru Karnego k. 1832-1833 akt II K. 45/15,

Z uwagi na czynności podjęte przez organy ścigania Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim XIII Zamiejskowy Wydział Rodzinny i Nietletnich w Strzelcach Krajeńskich w dniu 11 stycznia 2013 r. w sprawie XIII RNsm. 64/13 postanowił o umieszczeniu małoletnich w internacie Ośrodka (...)w S. (...) od dnia 11 stycznia 2013 r. dla dobra małoletnich, zaś w weekendy o ich pobycie w (...) Placówce (...) (...) w D.. W dniu 14 stycznia 2013 r. Prokuratura Rejonowa wS.wszczęła postępowanie przygotowawcze pod sygn. akt Ds. 34/14 m.in. przeciwko M. i S. C. (1). Prokurator w trakcie śledztwa zarzucił M. C. (2) i S. C. (1) dokonanie w okresie od 2003 r. daty dziennej bliżej nieustalonej do dnia 5 stycznia 2013 r., przestępstw kwalifikowanych z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. w zw. z art. 197 § 2 k.k. w zb. z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 197 § 2 k.k. w zb. z art. 198 k.k. w zb. z art. 199 § 2 k.k. w zw. z art. 199 § 1 k.k. w zb. z art. 199 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. na szkodę każdego z jej dzieci. W dniu 4 lutego 2013 r. asesor Prokuratury Rejonowej wS. (...) wydał postanowienie o zastosowaniu wobec M. i S. C. (1) środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji, polegającego na obowiązku stawiennictwa w Komendzie Powiatowej Policji w S.raz na dwa tygodnie, w dni i godziny wskazane przez powyższą jednostkę połączonego z zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonymi bezpośrednio oraz telefonicznie z inicjatywy rodziców. W dniu 5 lutego 2013 r. postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim XIII Zamiejskowy Wydział Rodzinny i Nietletnich w Strzelcach Krajeńskich został ustanowiony kurator

dla reprezentowania interesów dzieci w postępowaniu karnym, z uwagi na fakt, iż ze względu na rodzaj postawionych zarzutów M. i S. C. (1) nie mogli występować w imieniu swoich dzieci.

dowód: zeznania M. C. k. 77-78 akt,

zeznania S. C. k. 76-77 akt,

wniosek prokuratora Prokuratury Rejonowej w Strzelcach Krajeńskich o ustanowienie kuratora k. 60-62 akt II K. 45/15,

dokumentacja z Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim XIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich w Strzelcach Krajeńskich w sprawie XIII RNsm. 64/13 k. 22-23, 472-490 akt II K. 45/15,

odpisy postanowień wydane w sprawie Ds. 34/14 k. 195-197, 198-200 akt II K. 45/15,

skierowanie małoletnich do placówki w D. k. 472-476 akt II K. 45/15,

Pomimo wydania ww. postanowienia o zakazie kontaktowania się z dziećmi M. i S. C. spotykali się raz w tygodniu na terenie Ośrodka (...)w S.. W czasie gdy dzieci przebywały w internacie lub w placówce w D., najstarsza z córek – I. kupiła sobie telefon i także w ten sposób kontaktowała się z rodzicami.

dowód: zeznania M. C. k. 77-78 akt,

zeznania S. C. k. 76-77 akt,

wywiad kuratora k. 316-317, 318-319 akt II K. 45/15

notatka służbowa k. 351 akt II K. 45/15,

M. C. (2) w okresie od 17 stycznia 2013 r. do 6 lutego 2013 r. była zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w S. jako bezrobotna bez prawa do zasiłku. S. C. w czasie trwania śledztwa oraz procesu był zatrudniony jako kierownik produkcji w Przedsiębiorstwie (...) A. i K. Ś. sp. j. w N.. M. C. podjęła zatrudnienie w tej samej firmie od czerwca 2013 r. na podstawie umowy zlecenia. W celu realizowania obowiązków wynikających z dozoru Policji oboje dojeżdżali do S. z miejsca zamieszkania swoim samochodem. Jeżeli w danym dniu pracowali czasami zwalniali się z pracy, albo S. C. brał w danym dniu urlop by dojechać na Komendę Policji.

dowód: zeznania M. C. k. 77-78 akt,

zeznania S. C. k. 76-77 akt,

zaświadczenia z Powiatowego Urzędu Pracy wS. k. 259, 261 akt II K. 45/15,

wywiad kuratora k. 316-317, 318-319 akt II K. 45/15

Wszystkie dzieci M. i S. C. w czerwcu 2013 r., po zakończeniu roku szkolnego zamieszkały ponownie w domu Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie II K. 111/13 Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim uchylił wobec M. i S. C. (1) zastosowany środek zapobiegawczy.

dowód: zeznania M. C. k. 77-78 akt,

zeznania S. C. k. 76-77 akt,

odpis postanowienia wydanego pod sygn. II K. 111/13 k. 1086 akt II K. 45/15,

kopie artykułów prasowych i informacji z portali internetowych k. 13-38, 68-70 akt,

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 lipca 2015 r. w sprawie II K. 45/15 M. i S. C. (1) zostali uniewinnieni od zarzutu popełnienia przypisywanych im przestępstw.

dowód: odpis wyroku k. 2059-2071 akt II K. 45/15,

uzasadnienie wyroku k. 2111-2146,

stwierdzenie prawomocności wyroku k. 2221, 2222.

Sąd zważył, co następuje:

Na wstępie niniejszego uzasadnienia sąd zmuszony jest zwrócić uwagę na fakt, iż wniosek o zadośćuczynienie złożony w imieniu wnioskodawców jako podstawę ich żądania wskazywał art. 552a. k.p.k. Przepis ten stanowił, iż w razie m.in. uniewinnienia oskarżonego, oskarżonemu przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonywania wobec niego w tym postępowaniu środków przymusu, o których mowa w dziale VI k.p.k.

Przy czym na skutek wejścia w życie w dniu 15 kwietnia 2016 r. ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 437) został uchylony. Jednakże, zgodnie z art. 20 cyt. ustawy czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie jej przepisów były skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych. A ponieważ wniosek o zadośćuczynienie wpłynął w dniu 30 grudnia 2015 r., to pomimo nieistnienia w dacie rozpoznania sprawy i wydania wyroku w Kodeksie postępowania karnego art. 552a. k.p.k., wnioskodawcy – korzystając w ocenie składu orzekającego z zasady ochrony praw nabytych – mogli skutecznie domagać się rozpoznania ich żądania, bowiem zgłosili je w oparciu o obowiązującą w dacie jego wniesienia do sądu podstawę prawną.

Cytowany wyżej przepis wskazuje, iż podstawą faktyczną do domagania się odszkodowania lub zadośćuczynienia są wydanie przez sąd wyroku uniewinniającego oraz wykonywania środków przymusu zawartych w dziale VI Kodeksu postępowania karnego. Do tego katalogu należy niewątpliwie również dozór Policji, wskazany w art. 275. k.p.k., który, jak sąd wskazał w stanie faktycznym, był stosowany wobec obojga wnioskodawców przez okres bez mała 10 miesięcy. Wykonywanie tego środka polegało wobec małżonków C. na obowiązku stawiania się raz na dwa tygodnie (a więc dwukrotnie w miesiącu) w Komendzie Powiatowej Policji w S. a nadto powstrzymywaniu się od kontaktów z dziećmi w drodze bezpośredniej z nimi styczności oraz telefonicznie z inicjatywy wnioskodawców. Z uwagi na wydanie przez tutejszy Sąd wyroku uniewinniającego wobec M. i S. C. (1) zaistniały podstawy natury faktycznej do przyznania ww. zadośćuczynienia za krzywdę powstałą wskutek stosowania środka zabezpieczającego.

Analizując jednak uzasadnienie wniosku, jak też korespondujące z nim zeznania wnioskodawców sąd zwrócił uwagę, iż główny ciężar argumentacji małżonków C., jak też ich pełnomocnika nie skupiał się na wykazaniu faktycznego pokrzywdzenia wynikłego ze stosowania wobec wnioskujących środka zapobiegawczego – ale na wykazywaniu krzywd, utraty dobrego imienia, czy odczuwania innych naruszeń dóbr osobistych, jakich doznali M. i S. C. z tytułu prowadzenia wobec nich postępowania karnego w tej sprawie. Ten fakt, niewątpliwie rzutujący na ich życie, był jednak irrelevantny dla rozstrzygnięcia w tej sprawie. Sąd przyznaje, iż tego rodzaju stygmatyzacja wnioskodawców, będąca oczywiście pochodną postawienia im w toku śledztwa zarzutów pomocnictwa do obcowania płciowego przez J. C. z ich dziećmi, a następnie oskarżenia o te czyny obojga małżonków i ich udziału w trwającym do tego roku procesie, musiała skutkować ujemnie dla ich dobrego imienia, czci, czy innych dóbr osobistych. Niemniej, niniejsze postępowanie było wyznaczone granicami wskazanymi w cytowanym już art. 552a. k.p.k. i z tego względu sąd był zobligowany jedynie do analizy pokrzywdzenia wnioskodawców jedynie na skutek wykonywania wobec nich dozoru Policji, jako środka zapobiegawczego. Wszelkie pozostałe okoliczności dot. dyskomfortu, poczucia osaczenia na skutek bieżącego zainteresowania ich osobami mediów, negatywnych ocen i komentarzy, a nawet wyzwick zamieszczanych w portalach internetowych, czy też degradacja ich pozycji w lokalnym środowisku nie podlegały ocenie w perspektywie

prawa do zadośćuczynienia i jego wysokości, gdyż podstawa prawna na jaką wnioskodawcy się powoływali w tym postępowaniu takich nie zawierała.

Stąd też konieczne było dokonanie oceny zakresu krzywdy doznanej przez M. i S. C. na skutek obowiązku wykonywania przez nich dozoru Policji oraz połączonego z nim zakazu kontaktowania się z dziećmi w okresie trwania tego środka zapobiegawczego. Na wstępie do tych rozważań sąd chciałby wskazać, iż zakres powołanego wyżej materiału dowodowego nie był kwestionowany przez strony postępowania, a nawet został – dorozumianie – uznany za bezsporny. Stąd też sąd uznał całość przytoczonego w stanie faktycznym materiału dowodowego za wiarygodny.

Na skutek zastosowania wobec wnioskodawców środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji, małżonkowie C. byli zobligowani do osobistego stawiennictwa w Komendzie Powiatowej Policji w S. raz na dwa tygodnie. Wnioskodawcy podnosili, iż było to dla nich duże utrudnienie i upokorzenie, jednakże jak wynika z ich zeznań – gdyż nie przedstawili na tę okoliczność żadnych innych dowodów – wykonywanie tego obowiązku nie stanowiło dla nich tak daleko idącego utrudnienia w codziennym życiu. Jak zeznała M. C. dojeżdżali do Komendy Policji razem, w dni kiedy i tak musieli jechać do pracy, zaś jedynie S. C. (1) raczej rzadkich przypadkach (gdyż konkretnych zdarzeń nie przedstawił) musiał zwalniać się z pracy, zamienić z kimś na zmianie lub wziąć w tym celu urlop, co także samo w sobie nie mogło być uznane za znaczną dolegliwość. Co więcej – żadne z wnioskodawców z tego tytułu nie doznało negatywnych konsekwencji, jak choćby utraty zarobku, czy nawet utraty pracy. W ocenie sądu dozór policji i stawiennictwo w ww. jednostce nie było nadmiernym utrudnieniem dla wnioskodawców, gdyż realizowane było jedynie dwa razy w miesiącu, w miejscowości do której i tak oboje dojeżdżali z uwagi na wizyty w Poradni (...) które odbywały się częściej niż konieczność wykonywania obowiązków dozoru, a nadto byli w posiadaniu własnego samochodu, którym dojeżdżali do S.. Odległość od miejsca ich zamieszkania do tego miasta wynosi ok. 15 km, więc nie wymagało to odbycia dalekiej i uciążliwej podróży. Co należy także podkreślić – z żadnego z dokumentów wskazanych na poparcie okoliczności wykazanych w stanie faktycznym (jak choćby z wywiadów kuratora) nie wynika, by tego rodzaju dojazdy i wizyty w KPP w S. stanowiły jakkolwiek dolegliwość dla wnioskodawców. Przeciwnie wręcz – z ujawnionej dokumentacji wynika, iż M. i S. C. byli od wielu lat stałymi uczestnikami postępowań prowadzonych przez organa nadzoru opiekuńczego i na skutek tego systematycznie bywali w S. Stąd też wykonywanie tego obowiązku przez okres ok. 10 miesięcy – nawet jeśli jawi się on jako długotrwały nie stanowił obciążenia tak psychicznego, jak i emocjonalnego obojga małżonków C.. Co więcej sam fakt realizowania obowiązków wynikających z dozoru Policji w relacji obojga wnioskodawców zajmuje minimalną ilość miejsca, gdyż znacznie więcej czasu w swoich wypowiedziach poświęcili brakowi możliwości kontaktowania się z dziećmi, który to zakaz był elementem uzupełniającym tego środka zapobiegawczego.

Tu należy przyznać – i w tym zakresie sąd jako potwierdzenie zeznań wnioskodawców uznał całość dokumentacji dot. umieszczenia na czas trwania śledztwa dzieci w placówkach opiekuńczych oraz ocenę ich wzajemnych relacji rodzinnych opisywaną w sprawozdaniach kuratora – iż ta część zastosowanego środka zapobiegawczego była najbardziej dolegliwa dla M. i S. C.. Fakt pozbawienia możliwości swobodnego kontaktu z własnymi dziećmi, determinowanego jedynie własną wolą ich rodziców musiał stanowić znaczne obciążenie psychiczne dla wnioskodawców, wzmagając poczucie ich osamotnienia i tęsknoty za dziećmi. Pozbawienie ich tą drogą obecności dzieci w czasie świąt Wielkiej Nocy, czy też uczestniczenia i celebrowania rocznicy urodzin jednego synów – K. albo imiennin dzieci, które to uroczystości bądź święta są naturalną formą integracji rodzinnej w polskiej tradycji i kulturze, stanowiło niewątpliwie dojmujące uczucie znaczącej straty. Niewątpliwie poczucie smutku, z tego powodu musiała pogłębiać także świadomość, iż oboje nie mieli możliwości zmiany tego stanu rzeczy, a ten stan musiał się pogłębiać z miesiąca na miesiąc w trakcie trwania śledztwa, a następnie procesu zawisłego przed sądem. Tego rodzaju negatywne emocje były bezpośrednim skutkiem realizowania orzeczenia prokuratora, jako przedstawiciela organu państwa i musiała podlegać rekompensacie. Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawców, w tej części w jakiej prawdopodobnie chciał zaakcentować swoje poczucie bezsilności i krzywdy odczuwanej na skutek przymusowego umieszczenia dzieci w placówce w D., bowiem z jednej strony twierdził, iż dzieci skarżyły się, że czują się jak w więzieniu, a z drugiej strony sam nie słyszał od nich by obciążały rodziców za fakt umieszczenia ich w tym Ośrodku.

Jednakże z drugiej strony sąd nie mógł pominąć faktu, iż sytuacja, jaka miała miejsce po umieszczeniu dzieci wnioskodawców w placówce w D. i internacie w S., różnił się jedynie od standardowego tygodnia dla całej rodziny

faktem niepowrotu do domu dzieci na weekendy. Bowiem jak wynika z relacji S. C. wszystkie ich dzieci przez okres od poniedziałku do piątku przebywały na stałe od półtora roku w internacie przy Specjalnym Ośrodku(...) w S.. Tu także należy wskazać, że faktyczny okres izolacji dzieci, jaki miał wynikać z orzeczenia prokuratora trwał od 4 lutego 2013 r. do końca czerwca 2013 r., a więc ok. 5 miesięcy. Co więcej wnioskodawcy nie byli w rzeczywistości pozbawieni możliwości widywania się z dziećmi, bowiem raz w tygodniu spotykali się z nimi w Poradni (...)w S.. Oczywiście wizyty te odbywały się pod nadzorem pracownika tej Poradni, co przekładało się na zachowanie dzieci (tu wskazać należy wspomniany przez S. C. brak „luzu”), jednakże te spotkania niewątpliwie łagodziły poczucie osamotnienia i krzywdy wywołanej pozbawieniem kontaktu z dziećmi. Do tego rodzaju okoliczności należały również kontakty telefoniczne inicjowane przez najstarszą córkę M. i S. C. – I.. Oboje zgodnie przyznali, że córka telefonowała do matki, zapewniając im bieżący wgląd w sytuację dzieci oraz możliwość porozumienia się z nimi.

Reasumując – sąd w oparciu o powyższe okoliczności uznał, iż żądanie wnioskodawców było zasadne, jednakże oceniając wysokość żądania, uznał je za rażąco zawyżone. Jako dodatkowe, pomocnicze kryterium oceny wysokości możliwego zadośćuczynienia sąd przyjął wysokość dochodów osiąganych przez wnioskodawców – łącznie ze wszystkich źródeł wynoszących ok. 2.500 zł. Stąd też uwzględniając tę wartość oraz dając prymat pokrzywdzeniu obojga małżonków na skutek braku kontaktów z dziećmi nad koniecznością wykonywania obowiązków wynikających dozoru przez okres 5 miesięcy sąd orzekł o przyznaniu każdemu z nich kwoty 5.000 zł, a w pozostałej części wniosek oddalił. Żądana we wniosku kwota nie tylko stanowiła niemal wartość ponadrocznych dochodów obojga małżonków, ale też w relacji do wykazywanego pokrzywdzenia działaniem organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości jawiła się jako nieuzasadniona.

Z uwagi na treść art. 554. § 2. k.p.k. stanowiącego, iż postępowanie w ww. zakresie jest wolne od kosztów sąd nie orzekał o tych należnościach, powstałych na skutek procesu.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować uzasadnienie, którego odpis z odpisem wyroku doręczyć:

- obrońcy wnioskodawcy.

2. za 14 dni.